

LÖG

um brottfararstöð.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Almenn ákvæði.

1. gr.

Gildissvið.

Lög þessi gilda um brottfararstöð og um réttindi og skyldur útlendinga sem þar eru vistaðir.

Stjórnsýslulög gilda þegar teknar eru stjórnvaldsákvæðanir samkvæmt lögum þessum nema annað leiði af lögnum.

2. gr.

Orðskýringar.

- Agabrot:* Brot á lögum þessum, reglugerðum og reglum sem settar eru á grundvelli þeirra og kveða á um skyldur vistmanna sem vistaðir eru á brottfararstöð.
- Agaviðurlög:* Viðurlög við agabrotum vistmanna sem vistaðir eru á brottfararstöð.
- Barn:* Einstaklingur undir 18 ára aldri.
- Brottfararstöð:* Staður þar sem útlendingur sætir frelsisskerðingu samkvæmt lögum um útlendinga vegna ákvörðunar um að hann skuli yfirgefa landið og þegar mál sem getur leitt til slíkrar ákvörðunar er til meðferðar hjá stjórnvöldum.
- Einstaklingar í sérstaklega viðkvæmri stöðu:* Einstaklingar sem vegna tiltekinna persónulegra eiginleika eða aðstæðna hafa sérþarfir sem taka þarf tillit til við meðferð máls, t.d. börn, fatlaðir einstaklingar, einstaklingar með geðraskanir, aldraðir einstaklingar, þungaðir einstaklingar, einstæðir foreldrar með ung börn, þolendur mansals, alvarlega veikir einstaklingar og einstaklingar sem hafa orðið fyrir pyndingum, kynfæralímlestingum, nauðgun eða öðru alvarlegu andlegu, líkamlegu eða kynferðislegu ofbeldi.
- Fylgdarlaust barn:* Barn sem kemur fylgdarlaust á yfirráðasvæði ríkis, svo lengi sem það hefur ekki í reynd verið tekið í umsjá foreldra eða fullorðins einstaklings sem ber ábyrgð á því samkvæmt lögræðislögum. Þetta á einnig við ef barnið er skilið eftir án fylgdar eftir að það kemur á yfirráðasvæði ríkis.
- Heilbrigðisþjónusta:* Hvers kyns heilsugæsla, lækningar, hjúkrun, almenn og sérhæfð sjúkrahúsþjónusta, sjúkraflutningar, hjálpartækjaþjónusta og þjónusta heilbrigðisstarfsmanna innan og utan heilbrigðisstofnana sem veitt er í því skyni að efla heilbrigði, fyrirbyggja, greina eða meðhöndla sjúkdóma og endurhæfa sjúklinga.

8. *Útlendingur*: Einstaklingur sem hefur ekki íslenskan ríkisborgarétt.
9. *Vistaður*: Einstaklingur sem er vistaður á brottfararstöð.

3. gr.

Rekstur og yfirstjórn.

Heimilt er að reka brottfararstöð á fleiri en einum stað.

Rekstur brottfararstöðvar hér á landi er á ábyrgð lögreglustjórans á Suðurnesjum.

Ráðherra fer með yfirstjórn laga þessara.

4. gr.

Starfsfólk.

Lögreglustjórinn á Suðurnesjum ræður starfsfólk brottfararstöðvar.

Starfsfólk skal hljóta viðeigandi þjálfun sem tekur mið af vistmönnum.

II. KAFLI

Brottfararstöð.

5. gr.

Vistun á brottfararstöð.

Heimilt er að vista útlending á brottfararstöð samkvæmt skilyrðum laga um útlendinga, sbr. 105. gr. laganna.

Lögreglustjórinn á Suðurnesjum tekur ákvörðun um hvar skuli vista einstakling skv. 1. mgr.

Lögreglustjóranum á Suðurnesjum er heimilt að flytja einstakling á milli brottfararstöðva. Einstaklingi skal tilkynnt fyrir fram um flutning með minnst sólarhrings fyrirvara og gerð grein fyrir ástæðum flutnings, nema hann teljist nauðsynlegur af öryggisástæðum eða vegna heilbrigðis viðkomandi.

6. gr.

Upphaf vistunar.

Við upphaf vistunar skal taka mynd af einstaklingi og skrá fullt nafn, kyn, fæðingardag, þjóðerni, fæðingarland og/eða ríkisfangsleysi til samræmis við skilríki eða framburð hans, ásamt öðrum viðeigandi upplýsingum eins og tungumálum sem viðkomandi talar. Einnig skal skrá upplýsingar um hvenær einstaklingur var frelsissviptur, það stjórnvald sem tók ákvörðunina, grundvöll fyrir vistuninni, vistunartíma, vistunarstað og aðrar nauðsynlegar upplýsingar um mál viðkomandi.

Almennt skal heilbrigðisstarfsmaður skoða einstakling við komu á brottfararstöð og ef þörf krefur meðan á vistun stendur. Skrá skal upplýsingar um heilsufar viðkomandi og sjúkrasögu.

Heilbrigðisstarfsfólki er skylt að upplýsa lögreglustjóran á Suðurnesjum um sjúkdóma sem gætu varðað öryggi og heilsu annarra.

Við upphaf vistunar skal afhenda einstaklingi og kynna, á tungumáli sem hann skilur, þær reglur sem um vistunina gilda, réttindi og skyldur vistmanna, hvaða háttsemi varðar aga-viðurlögum, um meðferð slíkra mála, heimild til að beina kvörtun til umboðsmanns Alþingis og rétt viðkomandi til að hafa samband við lögmann.

Við upphaf vistunar skal heimila einstaklingi að hafa samband við lögmann, skipaðan talsmann skv. 30. gr. laga um útlendinga, aðstandendur, fulltrúa heimalands síns og/eða viðurkennd mannúðar- eða mannréttindasamtök eins fljótt og auðið er.

7. gr.

Vistarverur.

Heimilt er að hafa brottfararstöð deildaskipta.

Vistarverur karla og kvenna skulu vera aðskildar en samgangur þeirra almennt heimill í sameiginlegum rýmum, nema sérstakar aðstæður eða húsrými komi í veg fyrir það. Vistmanni er óheimilt að fara inn í herbergi vistmanns af öðru kyni.

Þrátt fyrir ákvæði 2. mgr. getur lögreglustjórinn á Suðurnesjum ákveðið annað ef brýnir hagsmunir vistmanns eða annarra vistmanna krefjast þess.

Fjölskyldum með börn skal séð fyrir sérstökum vistarverum sem tryggja fullnægjandi friðhelgi þeirra í húsnæði sem er eingöngu ætlað fjölskyldum með börn. Hver fjölskylda með börn skal hafa eigið afmarkað rými með að lágmarki svefnaðstöðu, tómsundasvæði innan- og utandyra, auk salernis- og eldunaraðstöðu.

Lögreglustjóranum á Suðurnesjum er heimilt að:

- a. leyfa vistmanni að hafa í vistarverum sínum tiltekinn búnað í samræmi við reglur um brottfararstöð,
- b. læsa herbergjum að næturlagi ef sérstakar ástæður mæla með því og læsa herbergjum á öðrum tímum af öryggisástæðum,
- c. kveða á um greiðslur bæði dagpeninga og fæðispeninga til vistmanna, m.a. með hliðsjón af aðbúnaði á brottfararstöð.

8. gr.

Réttindi og skyldur vistmanna.

Þjónusta á brottfararstöð skal taka mið af þörfum og stöðu vistmanna. Einkum skal huga að aðstæðum einstaklinga í sérstaklega viðkvæmri stöðu.

Vistmenn skulu njóta nauðsynlegrar heilbrigðisþjónustu, þar á meðal vegna geðraskana og geðfötlunar. Taka skal tillit til þeirra sem hafa sérþarfir eða þurfa sérstaka aðstoð. Barnshafandi einstaklingar skulu fá aðgang að mæðravernd og fæðingarhjálp.

Vistmaður á rétt á að taka á móti gestum, hringja og taka á móti símtölum, senda og taka við bréfum, eins og aðstæður leyfa, til samræmis við lög þessi og reglur um brottfararstöð.

Vistmaður skal að jafnaði hafa aðgang að fjölmiðlum og eiga rétt á að umgangast aðra vistmenn ásamt því að eiga rétt á útiveru, að iðka tómsundastörf og líkamsrækt eftir því sem aðstæður leyfa, njóta friðhelgi einkalífs og iðka trú sína eða sið eins og unnt er til samræmis við lög þessi og reglur um brottfararstöð. Börn skulu eiga kost á að taka þátt í leikjum og afþreyingu sem hæfir aldri þeirra.

Vistmanni er skylt að hlýða fyrirmælum sem starfsfólk brottfararstöðvar gefur og er óheimilt að hindra það í að gegna skyldustörfum sínum.

9. gr.

Takmarkanir á réttindum vistmanna.

Heimilt er að hafa eftirlit með heimsóknum, símtölum og bréfasendingum vistmanna skv. 3. mgr. 8. gr. og takmarka og skilyrða réttindi þeirra skv. 3. og 4. mgr. 8. gr. þegar það er nauðsynlegt til að viðhalda ró, góðri reglu og öryggi á brottfararstöð eða til að koma í veg fyrir refsiverðan verknað. Sama gildir um 3. mgr. 8. gr. þegar vistmaður er grunaður um að leyfa eða halda eftir upplýsingum um auðkenni sitt, auðkenni annars útlendings eða dvalarstað annars útlendings.

Ákvörðun skv. 1. mgr. skal tekin með rökstuddri bókun og birt vistmanni.

10. gr.

Neyðarástand.

Heimilt er að vista útlendinga annars staðar en á brottfararstöð ef þær aðstæður skapast að óvenjumargir útlendingar bíða brottflutnings og það veldur ófyrirséðu álagi á brottfararstöð og starfsfólk hennar. Óheimilt er að víkja frá 4. mgr. 7. gr. þrátt fyrir slíkar aðstæður.

III. KAFLI

Valdbeitingarheimildir, leit, agabrot o.fl.

11. gr.

Heimild til valdbeitingar.

Starfsfólki brottfararstöðvar, sem hefur hlotið viðeigandi þjálfun í valdbeitingu og nýtur heimildar lögreglustjórans á Suðurnesjum til valdbeitingar, er heimilt að beita valdi við skyldustörf sín ef það telst nauðsynlegt til að:

- koma í veg fyrir strok,
- verjast yfirvofandi árás, yfirbuga grófa mótspyrnu, hindra að vistmaður skaði sjálfan sig eða aðra,
- koma í veg fyrir skemmdarverk,
- fylgja fyrirmælum sem vistmaður hunsar eða neitar að fara eftir.

Aldrei má ganga lengra í beitingu valds en þörf er á hverju sinni.

Óheimilt er að beita börn valdi nema það teljist nauðsynlegt til að ná lögmætum markmiðum, svo sem til verndar lífi, heilsu og þroska viðkomandi barns eða annarra vistmanna, lífi eða heilsu starfsmanna eða til verndar eignum. Starfsfólki er ekki heimilt að beita valdbeitingartækjum þegar barn á í hlut.

12. gr.

Heimild til líkamsleitar.

Leita má á einstaklingi, í fötum hans og munum við upphaf vistunar á brottfararstöð, eftir heimsóknir og við almennt eftirlit til þess að koma í veg fyrir að hann hafi í vörslum sínum muni, svo sem vegabréf eða önnur ferðaskilríki, eða efni, sbr. 13. gr. Sama gildir þegar vistmaður er grunaður um að leyna eða halda eftir upplýsingum um auðkenni sitt, auðkenni annars útlendinga eða dvalarstað annars útlendinga.

Leit innan klæða skv. 1. mgr. skal framkvæmd af starfsmanni sem er sama kyns og sá sem leitað er á. Þó getur lögreglustjórinn á Suðurnesjum ákveðið annað ef brýnir hagsmunir vistmanns krefjast þess.

Ákvörðun um líkamsleit skal tekin með rökstuddri bókun. Skrifa skal skýrslu um leitina og þá muni eða efni sem kunna að hafa fundist og vistmanni er óheimilt að hafa á brottfararstöð.

Vistmaður nýtur ekki andmælaréttar áður en ákvörðun er tekin um líkamsleit.

13. gr.

Heimild til leitar í vistarverum.

Leita má í vistarverum vistmanns ef grunur leikur á að þar sé að finna muni, svo sem vegabréf eða önnur ferðaskilríki, eða efni sem:

- refsivert er að hafa,
- tengjast refsiverðum verknaði,
- smyglað hefur verið inn,
- óheimilt er að hafa samkvæmt reglum um brottfararstöð.

Heimilt er að leita í vistarverum vistmanns við almennt eftirlit og skoða þær að öðru leyti þótt skilyrði 1. mgr. séu ekki uppfyllt.

Vistmaður skal að jafnaði vera viðstaddur leit í vistarverum. Heimilt er þó að víkja frá þessu skilyrði samkvæmt ákvörðun lögreglustjórans á Suðurnesjum.

Vistmanni skal skýrt frá ástæðum fyrir leit skv. 1. og 2. mgr. áður en hún fer fram nema sérstakar ástæður mæli gegn því.

Ákvörðun um leit skv. 1. og 2. mgr. skal tekin með rökstuddri bókun. Skrifra skal skýrslu um leitina og þá muni eða efni sem kunna að hafa fundist og vistmanni er óheimilt að hafa.

Vistmaður nýtur ekki andmælaréttar áður en ákvörðun er tekin um leit.

14. gr.

Agabrot.

Lögreglustjórinn á Suðurnesjum getur beitt vistmann agaviðurlögum vegna brota á lögum þessum, reglugerðum og reglum sem settar eru á grundvelli þeirra og kveða á um skyldur vistmanns, enda komi fram að brot á þeim varði agaviðurlögum.

15. gr.

Agaviðurlög.

Agaviðurlög eru eftirtalin:

- a. skrifleg áminning,
- b. svipting búnaðar sem sérstakt leyfi þarf fyrir,
- c. takmörkun heimsókna, símtala og bréfaskipta um ákveðinn tíma,
- d. takmörkun útivistar og aðstöðu til íþróttaiðkunar um ákveðinn tíma.

Eingöngu má veita skriflega áminningu ef brot er smávægilegt og vistmaður hefur ekki áður framið agabrot.

Beita má fleiri agaviðurlögum en einum samhliða.

Áður en ákvörðun um agaviðurlög er tekin skulu málsatvik rannsökuð og skal vistmanni gefinn kostur á að kynna sér fyrirbyggjandi gögn og koma sjónarmiðum sínum um þau á framfæri.

Ákvörðun um agaviðurlög skal rökstudd, bókuð og birt vistmanni í viðurvist vitnis.

Þrátt fyrir c-lið 1. mgr. er óheimilt að takmarka heimsóknir, símtöl eða bréfaskipti vistmanns við lögmann, opinberar stofnanir eða umboðsmann Alþingis.

Óheimilt er að beita barn agaviðurlögum.

16. gr.

Aðskilnaður.

Heimilt er að aðskilja vistmann frá öðrum vistmönnum þegar það er nauðsynlegt:

- a. af öryggisástæðum,
- b. vegna yfirvofandi hættu sem lífi eða heilbrigði hans er búin,
- c. vegna hættu á að hann valdi meiri háttar spjöllum á eignum brottfararstöðvar,
- d. til að koma í veg fyrir stök,
- e. til að koma í veg fyrir að hann hvetji aðra til að brjóta reglur brottfararstöðvar,
- f. til að hindra að hann taki þátt í að útvega sér eða öðrum áfengi, önnur vímuefni eða lyf,
- g. til að afstýra að hann sýni öðrum yfirgang.

Aðskilnaður skal ekki vara lengur en nauðsyn krefur og aldrei lengur en sólarhring. Þegar ákvörðun um aðskilnað er tekin skal kalla til lækni til að skoða vistmann. Ákvörðun um aðskilnað samkvæmt ákvæði þessu skal tekin með rökstuddri bókun. Slík ákvörðun sætir ekki kæru. Eingöngu er heimilt að aðskilja barn frá öðrum vistmönnum að uppfylltum ákvæðum a–c liðar 1. mgr. í yftrustu neyð og þegar ljóst er að aðrar vægari ráðstafanir duga ekki til. Vistmaður nýtur ekki andmælaréttar áður en ákvörðun skv. 1. mgr. er tekin.

17. gr.

Vistun í öryggisklefa.

Heimilt er að vista vistmann í öryggisklefa ef nauðsyn krefur til að koma í veg fyrir ofbeldi, hemja ofbeldisfullan mótþróa hans eða hindra að hann skaði sjálfan sig eða aðra. Þegar vistmaður er vistaður í öryggisklefa er heimilt að nota belti, fót- og handreimar. Lögreglustjórinn á Suðurnesjum tekur ákvörðun um vistun í öryggisklefa og skal vistun og aðrar aðgerðir sem beitt er í tengslum við hana aldrei standa lengur en samræmist tilgangi vistunar og beitingar annarra aðgerða. Þegar vistmaður er settur í öryggisklefa skal kalla til lækni til að skoða hann. Ef því verður við komið skal læknir skoða vistmann í öryggisklefa daglega. Óheimilt er að vista barn í öryggisklefa. Vistmaður nýtur ekki andmælaréttar áður en ákvörðun skv. 3. mgr. er tekin.

18. gr.

Haldlagning og upptæka.

Lögreglustjóranum á Suðurnesjum er heimilt að leggja hald á og eftir atvikum gera upptæka muni eða efni sem óheimilt er að koma með, hafa í vörslum sínum eða búa til á brottfararstöð. Sama gildir um muni sem reynt hefur verið að smygla til vistmanns. Ekki er þó heimilt að gera upptæka eign grandlauss þriðja manns. Lögreglustjóranum á Suðurnesjum er heimilt að gera upptæka muni sem finnast á brottfararstöð ef ekki er vitað hver eigandinn er.

19. gr.

Kæruheimild.

Ákvarðanir samkvæmt lögum þessum eru kæránlegar til ráðherra nema annað sé tekið fram. Kæra sem varðar ákvörðun um agaviðurlög skv. 15. gr. eða vistun í öryggisklefa skv. 17. gr. skal afgreidd innan fjögurra virkra daga frá því að kærán barst, ella fellur hin kærða ákvörðun úr gildi. Upphafsdagur frestsins telst vera næsti virki dagur á eftir þeim degi þegar kærán berst ráðuneytinu. Úrskurðarfresturinn gildir þó ekki ef kærán berst eftir að gildistími agaviðurlaga er liðinn eða ef agaviðurlög felast í áminningu. Ávallt skal þó leitast við að kveða upp úrskurð eins fljótt og auðið er. Vistmaður á ekki rétt á aðgangi að málsgögnum sem innihalda upplýsingar um aðra vistmenn eða öryggisatriði tengd brottfararstöð.

IV. KAFLI
Reglugerðir, gildistaka o.fl.

20. gr.

Reglugerðir.

Ráðherra setur reglugerð um nánari framkvæmd laga þessara, þar á meðal um:

- a. rekstur brottfararstöðvar, sbr. 3. gr.,
- b. viðeigandi þjálfun starfsfólks brottfararstöðvar, sbr. 4. gr.,
- c. vistarverur brottfararstöðvar, svo sem um deildaskiptingu, heimilaðan búnað og hvenær lögreglustjóranum á Suðurnesjum er heimilt að læsa herbergjum, sbr. 7. gr.,
- d. takmarkanir á réttindum vistmanna skv. 9. gr.,
- e. valdbeitingarheimildir starfsfólks, framkvæmd valdbeitingar, þar á meðal um beitingu valdbeitingartækja og þjálfun og hæfisskilyrði þeirra sem fara með slíkar heimildir, sbr. 11. gr.

Ráðherra er heimilt að setja reglugerð um nánari framkvæmd laga þessara, þar á meðal um:

- a. réttindi og skyldur starfsfólks, sbr. 4. gr.,
- b. ákvörðun um vistun á brottfararstöð, sbr. 5. gr.,
- c. upphaf vistunar, m.a. um skráningu og vinnslu persónuupplýsinga, sbr. 6. gr.,
- d. skilyrði þess að vistmönnum séu greiddir fæðispeningar og/eða dagpeningar og í hvaða tilvikum slíkar greiðslur kunni að koma til, sbr. 7. gr.,
- e. réttindi og skyldur vistmanna, svo sem aðstæður, aðbúnað, þjónustu og takmarkanir, sbr. 8. gr.,
- f. neyðarráðstafanir, sbr. 10. gr.,
- g. fyrirkomulag og ráðstafanir í tengslum við m.a. valdbeitingu, líkamsleit og leit í vistarverum, agaviðurlög, aðskilnað og vistun í öryggisklefa, haldlagningu og upptöku muna, sbr. 11.–18. gr.

Lögreglustjórnin á Suðurnesjum skal setja reglur um brottfararstöð.

Reglur um öryggi brottfararstöðvar er óheimilt að birta opinberlega.

21. gr.

Gildistaka.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Brottfararstöð skal þó ekki taka til starfa fyrir en 1. desember 2026.

Þrátt fyrir 1. másl. 1. mgr. skulu d-, f- og j-liður 1. tölul. 22. gr. taka gildi 12. júní 2026 en a-, b-, c-, e-, g-, h-, i-, k-, l-, m- og n-liður 1. tölul. 22. gr. taka gildi 1. desember 2026.

22. gr.

Breyting á öðrum lögum.

Við gildistöku laga þessara verða eftirfarandi breytingar á öðrum lögum:

1. *Lög um útlendinga, nr. 80/2016:*
 - a. Á eftir 1. tölul. 3. gr. laganna kemur nýr töluliður, svohljóðandi: *Brottfararstöð:* Staður þar sem útlendingur sætir frelsisskerðingu í samræmi við lög þessi vegna ákvörðunar um að hann skuli yfirgefa landið og þegar mál sem getur leitt til slíkrar ákvörðunar er til meðferðar hjá stjórnvöldum.
 - b. Í stað tilvísunarinnar „3. mgr.“ í b-lið 1. mgr. 11. gr. laganna kemur: 4. mgr.
 - c. Á undan 1. mgr. 13. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi:
 Þegar lögregla tekur ákvörðun um vistun útlendinga á brottfararstöð skal hún til-

nefna honum lögmann sem gæta skal hagsmuna hans í málinu meðan á vistun stendur. Kostnaður vegna starfa lögmanns greiðist úr ríkissjóði.

- d. Á eftir 19. gr. laganna kemur ný grein, 19. gr. a, ásamt fyrirsögn, svohljóðandi:

Skimun.

Eftirtaldir skulu sæta skimun sem felur í sér upplýsingaöflun skv. 26. gr., heilsufarsskoðun og greiningu á því hvort viðkomandi teljist í sérstaklega viðkvæmri stöðu skv. 2.–4. mgr. 25. gr. og öryggisathugun:

- a. útlendingur sem stöðvaður er í ólögumætri för yfir ytri landamæri og uppfyllir ekki komuskilyrði,
- b. útlendingur sem sækir um alþjóðlega vernd á ytri landamærum og uppfyllir ekki komuskilyrði eða er heimil landganga á grundvelli mannúðarástæðna, vegna almannahagsmuna eða alþjóðlegra skuldbindinga,
- c. útlendingur sem dvelur hér á landi ólöglega og talið er að hafi komið ólöglega inn á Schengen-svæðið án þess að hafa sætt skimun.

Skimun skv. 1. mgr. skal fara fram svo fljótt sem verða má og eigi síðar en sjö sólarhringum eftir að útlendingur kemur á ytri landamæri en innan þriggja sólarhringa frá því að uppgötvast að útlendingur dvelur ólöglega á landinu.

- e. Í stað tilvísunarinnar „6. tölul.“ í 3. másl. 1. mgr. og 5. mgr. 25. gr. laganna kemur: 7. tölul.
- f. Eftirfarandi breytingar verða á 27. gr. laganna:
 1. Við 1. másl. 1. mgr. bætist: og aðra útlendinga sem mælt er fyrir um í 1. mgr. 19. gr. a.
 2. 2. mgr. orðast svo:

Móttökumiðstöð skal vera móttöku- og þjónustuúrræði fyrir umsækjendur um alþjóðlega vernd við komu þeirra til landsins, útlendinga sem mælt er fyrir um í a- og c-lið 1. mgr. 19. gr. a og eftir atvikum þolendur mansals og útlendinga í neyð. Tryggja skal réttindi og öryggi þeirra og veita þeim fullnægjandi þjónustu.
- g. Í stað tilvísunarinnar „14. tölul.“ í 1. másl. 1. mgr. 31. gr. laganna kemur: 15. tölul.
- h. Á eftir 9. mgr. 33. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Réttindi sem umsækjandi um alþjóðlega vernd og útlendingur sem hefur fengið endanlega synjun á umsókn sinni um alþjóðlega vernd njóta samkvæmt þessari grein falla niður á meðan viðkomandi er vistaður á brottfararstöð.
- i. Eftirfarandi breytingar verða á 105. gr. laganna:
 1. Við 3. mgr. bætist nýr stafliður, svohljóðandi: útlendingur hefur ekki sinnt tilkynningarskyldu, skyldu til dvalar á tilteknum stað eða sótt viðtöl hjá yfirvöldum.
 2. 1. másl. 4. mgr. orðast svo: Ef nauðsyn ber til að tryggja framkvæmd er heimilt að frelsissvipta útlending og vista á brottfararstöð að uppfylltum skilyrðum í 14. gr. a – 114. gr. e eftir því sem við á.
 3. 5. og 6. mgr. falla brott.
- j. Við 1. mgr. 114. gr. laganna bætist nýr stafliður, svohljóðandi: útlendingurinn sætir skimun skv. 19. gr. a.
- k. Á eftir 114. gr. laganna koma sex nýjar greinar, 114. gr. a – 114. gr. f, ásamt fyrirsögnnum, svohljóðandi:

a. (114. gr. a.)

Vistun á brottfararstöð.

Lögreglu er heimilt að taka ákvörðun um að frelsissvipta útlending og vista hann á brottfararstöð ef:

- a. ekki liggur fyrir hver útlendingurinn er, útlendingurinn neitar að gefa upp hver hann er eða ef rökstuddur grunur er um að hann gefi rangar upplýsingar um hver hann er,
- b. nauðsynlegt þykir til að tryggja framkvæmd ákvörðunar um að útlendingurinn skuli yfirgefa landið, svo sem þegar ætla má að hann komi sér undan framkvæmd eða hefur forðast eða hindrað undirbúning heimfarar; frelsissvipting og vistun er einnig heimil ef verulegar líkur eru á því að hann muni koma sér undan framkvæmd ákvörðunar sem felur í sér að flytja hann til annars lands innan Evrópu á grundvelli c-liðar 1. mgr. 36. gr.; frelsissvipting og vistun er auk þess heimil við meðferð máls sem getur leitt til ákvörðunar sem getið er í þessum staflíð,
- c. útlendingurinn hefur ekki sinnt kröfu um tilkynningarskyldu eða skyldu til dvalar á ákveðnum stað skv. 114. gr. og mál hans er enn til meðferðar hjá stjórnvöldum eða frestur til að yfirgefa landið sjálfviljugur er ekki liðinn,
- d. endanleg ákvörðun hefur verið tekin um brottvísun, réttaráhrifum hefur ekki verið frestað og tilgangur frelsissviptingar er að flytja útlendinginn úr landi; skilyrði er að brottvísunin sé vegna brots og út frá aðstæðum útlendingsins megi telja líkur til að hann fremji frekari brot,
- e. útlendingurinn gerir ekki það sem nauðsynlegt er til að afla sér ferðaskilríkja, sbr. 5. mgr. 104. gr., og tilgangurinn er að færa hann fyrir fulltrúa þess lands sem við á í því skyni að fá útgefin ferðaskilríki; frelsissvipting og vistun getur einnig átt sér stað við meðferð máls samkvæmt þessum staflíð,
- f. útlendingurinn millilendir á íslenskum flugvelli og ætlunin er að senda hann úr landi,
- g. líklegt er að umsókn útlendingsins um alþjóðlega vernd verði synjað um efnismeðferð skv. a- og d-lið 1. mgr. 36. gr.; þetta á ekki við ef útlendingurinn er barn eða er með barn með sér sem hefur einnig sótt um alþjóðlega vernd,
- h. ætla má að umsókn útlendingsins um alþjóðlega vernd sæti forgangsmeðferð skv. b–f-lið 1. mgr. 29. gr.; þetta á ekki við ef útlendingurinn er barn eða er með barn með sér sem hefur einnig sótt um alþjóðlega vernd,
- i. útlendingurinn hefur verið synjað um komu til landsins eða mun líklega verða synjað um komu til landsins og frávísað eða brottvísað; þetta á ekki við ef útlendingurinn hefur sótt um alþjóðlega vernd, er barn eða er með barn með sér sem uppfyllir ekki skilyrði fyrir inngöngu í landið.

Ekki skal beita þessu ákvæði ef tilkynningarskylda eða krafa um að dveljast á ákveðnum stað skv. 114. gr. er talin nægjanleg til að ná því markmiði sem að er stefnt.

Ef nauðsyn ber til er lögreglu heimilt að beita valdi við framkvæmd ákvörðunar um vistun á brottfararstöð og handtaka útlending til samræmis við ákvæði lög-
reglulaga.

Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar.

b. (114. gr. b.)

Form og efni ákvörðunar um vistun á brottfararstöð.

Óheimilt er að taka ákvörðun um vistun útlendinga á brottfararstöð ef það felur í sér ósanngjarna ráðstöfun með hliðsjón af eðli máls og atvikum að öðru leyti eða ef talið er fullnægjandi að útlendingurinn sæti þess í stað öðru vægara úrræði skv. XIII. kafla.

Ákvörðun um vistun á brottfararstöð skal vera skrifleg ásamt rökstuðningi um málsatvik og lagaleg atriði. Skal henni markaður ákveðinn tími skv. 114. gr. d og birt viðkomandi fyrir upphaf vistunar á tungumáli sem hann skilur.

Réttaráhrif ákvörðunar miðast við birtingu hennar. Við birtingu skal leiðbeina um réttaráhrif ákvörðunar og málsmeðferð fyrir héraðsdómi samkvæmt ákvæði þessu.

Ákvæði 12. gr. þessara laga, 13. gr. og VII. kafla stjórnarsýslulaga, nr. 37/1993, um andmælarétt og stjórnarsýslukæru gilda ekki um ákvörðun lögreglu um vistun á brottfararstöð.

Ákvörðun um vistun útlendinga fellur niður ef hann fer af landi brott.

Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar.

c. (114. gr. c.)

Málsmeðferð fyrir dómi.

Lögregla skal bera ákvörðun um vistun útlendinga á brottfararstöð undir héraðsdóm til staðfestingar svo fljótt sem verða má og eigi síðar en þremur sólarhringum eftir að ákvörðun var birt útlendingi. Hið sama gildir um ákvörðun um framlengingu vistunar. Málsmeðferð fyrir héraðsdómi frestar ekki réttaráhrifum ákvörðunarinnar nema lögregla ákveði annað.

Eftir að héraðsdómi hefur borist krafa lögreglu ákveður dómari stað og stund þinghalds þar sem málið verður tekið fyrir. Þinghald skal háð svo fljótt sem auðið er og eigi síðar en sólarhring eftir að gögn málsins hafa borist héraðsdómi. Útlendingi er skylt að mæta fyrir dóm og gefa þar skýrslu ef dómari telur þess þörf.

Útlendingi skal skipaður lögmaður vegna meðferðar máls fyrir dómi og fer um þá skipun skv. IV. kafla laga um meðferð sakamála, nr. 88/2008. Þóknun lögmans greiðist úr ríkissjóði.

Dómari skal að jafnaði leggja úrskurð á kröfu lögreglu um vistun á brottfararstöð svo fljótt sem verða má og innan sólarhrings frá því að þinghaldi lýkur.

Úrskurður dómara um að útlendingur skuli vistaður á brottfararstöð sætir kæru til Landsréttar. Um meðferð málsins fer eftir lögum um meðferð sakamála. Aðrir úrskurðir Landsréttar en mælt er fyrir um í 1. mgr. 21 l. gr. laga um meðferð sakamála verða ekki kærðir til Hæstaréttar. Málsmeðferð fyrir dómi frestar ekki réttaráhrifum ákvörðunar nema lögreglustjóri ákveði annað.

Um málsmeðferð fyrir dómi fer að öðru leyti eftir XV. kafla og öðrum ákvæðum laga um meðferð sakamála, nr. 88/2008, eftir því sem við á.

Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar.

d. (114. gr. d.)

Vistunartími og endurmat ákvörðunar.

Vistun á brottfararstöð skal ekki vara lengur en þörf krefur og má ekki vera lengri en fjórar vikur í senn. Heimilt er þó að vista útlending skv. a-lið 1. mgr.

114. gr. a til lengri tíma en þó eigi lengur en átta vikur í senn ef fyrir séð er að mat á skilyrðum vistunar mun ekki taka breytingum innan fjögurra vikna.

Vistun á brottfararstöð verður ekki framlengd nema til komi ný ákvörðun lögreglu sem skylt er að bera undir dóm skv. 114. gr. c. Vistun skal einungis framlengd ef unnið er að brottflutningi útlendinga af tilhlýðilegri kostgæfni.

Óheimilt er að vista útlending á brottfararstöð lengur en 12 vikur nema líklegt þyki að brottflutningur muni dragast á langinn vegna:

- a. skorts á samvinnu viðkomandi útlendinga eða
- b. tafa við öflun nauðsynlegra gagna frá yfirvöldum annars ríkis.

Vistun skv. g–i-lið 1. mgr. 114. gr. a skal ekki vara lengur en þörf krefur og má ekki vara lengur en þrjár vikur. Heimilt er þó að framlengja vistun um allt að þrjár vikur þegar sérstakar ástæður mæla með því.

Samanlagður tími vistunar á brottfararstöð skal aldrei vara lengur en 18 mánuði.

Lögregla skal láta útlending lausan jafnskjótt og ástæður til vistunar eru ekki lengur fyrir hendi.

Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar.

e. (114. gr. e.)

Sérstakar reglur um vistun barna á brottfararstöð.

Einungis er heimilt að vista barn með fjölskyldu sinni á brottfararstöð skv. a–f-lið 1. mgr. 114. gr. a þegar brýna nauðsyn ber til og sem síðasta úrræði, enda hafi ekkert annað vægara úrræði skv. XIII. kafla dugað til eða það talist ófullnægjandi. Aðeins skal beita a-lið 1. mgr. 114. gr. a í takmarkatilvikum til að staðfesta auðkenni barns. Barn skal eingöngu vistað á brottfararstöð á grundvelli b–f-liðar 1. mgr. 114. gr. a til að tryggja framkvæmd yfirvofandi flutnings úr landi.

Lögregla skal tilkynna barnaverndarþjónustu þegar ákvörðun um vistun barns er tekin skv. 1. mgr.

Lögregla skal bera ákvörðun um vistun barns á brottfararstöð undir héraðsdóm til staðfestingar eins fljótt og verða má og eigi síðar en degi eftir birtingu ákvörðunar. Hið sama gildir um ákvörðun um framlengingu vistunar. Barni er ekki skylt að mæta fyrir dóm og gefa skýrslu nema dómari telji þess þörf. Að öðru leyti gilda ákvæði 114. gr. a – 114. gr. d um framkvæmd og málsmeðferð vistunar barna á brottfararstöð.

Það sem er barni fyrir bestu skal ávallt hafa forgang þegar um er að ræða vistun þess.

Heimilt er að vista barn á brottfararstöð í allt að þrjá sólarhringa í senn. Þó er heimilt að framlengja ákvörðun um vistun um allt að þrjá sólarhringa þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Með sérstökum ástæðum er fyrst og fremst átt við þegar fjölskylda barns ber ábyrgð á því að flutningur hafi ekki farið fram innan þriggja sólarhringa frá birtingu upphaflegrar ákvörðunar eða þegar dagsetning á framkvæmd liggur fyrir og er fyrirhuguð innan þriggja sólarhringa.

Samanlagður tími vistunar barns á brottfararstöð skal aldrei vara lengur en níu daga.

Óheimilt er að vista fylgdarlaus börn á brottfararstöð.

Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar.

f. (114. gr. f.)

Réttur útlendinga sem vistaður er á brottfararstöð til bóta.

Útlendingur sem hefur sætt frelsisskerðingu á rétt til bóta hafi hann verið frelsis-sviptur og vistaður á brottfararstöð að ósekju. Þó má fella niður bætur eða lækka þær ef útlendingur hefur valdið eða stuðlað að þeim aðgerðum sem hann reisir kröfu sína á. Um bætur fer að öðru leyti eftir XXXIX. kafla laga um meðferð sakamála, nr. 88/2008.

Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar.

1. Eftirfarandi breytingar verða á 115. gr. laganna:
 1. a-, c-, d-, e-, g- og h-liður 1. mgr. falla brott.
 2. 3. mgr. fellur brott.
- m. 5. tölul. 1. mgr. 120. gr. laganna orðast svo: Skimun sem útlendingar skulu sæta skv. 19. gr. a, þar á meðal um réttindi og skyldur útlendinga, skráningu og meðferð persónuupplýsinga, eftirlit með grundvallarmannréttindum þeirra, þau stjórnvöld sem framkvæma skimun o.fl.
- n. Í stað tilvísunarinnar „2. tölul.“ í ákvæði til bráðabirgða VII í lögnum kemur: 3. tölul.
2. *Vopnalög, nr. 16/1998*: Á eftir orðinu „fangelsa“ í 1. másl. 1. mgr. 3. gr. laganna kemur: brottfararstöðvar.
3. *Lög um tóbaksvarnir, nr. 6/2002*: Við 1. mgr. 10. gr. laganna bætist nýr töluliður, svo hljóðandi: Á brottfararstöð.

Ákvæði til bráðabirgða.

Ráðherra skal tólf mánuðum frá því að brottfararstöð tekur til starfa leggja fyrir Alþingi skýrslu um framkvæmd laga þessara sem og viðeigandi ákvæða laga um útlendinga, nr. 80/2016, sem varða vistun á brottfararstöð. Í skýrslunni skal meðal annars gera grein fyrir fjölda einstaklinga sem vistaðir hafa verið á brottfararstöð og tímalengd vistunar. Sérstaklega skal gera grein fyrir vistun fjölskyldna með börn á brottfararstöð, fjölda fjölskyldna og barna sem hafa verið vistuð á grundvelli laganna og tímalengd vistunar. Þá skal gera grein fyrir fjölda skipta sem valdbeitingarheimildum hafi verið beitt og hvers eðlis sú valdbeiting hafi verið sem og hvernig hafi reynt á önnur íþyngjandi úrræði samkvæmt lögnum, svo sem aga-viðurlög. Gæta skal að því að upplýsingar um einstaklinga verði ekki persónugreinanlegar.

Gjört í Reykjavík, 11. júní 2026.

Halla Tómasdóttir.

(L. S.)

Þorbjörg S. Gunnlaugsdóttir.